

Митко Новков

Борис Шивачев, еталонът

**„Съчинения“,
Борис Шивачев,
издателство „Ортограф“,
съставителство
и въстъпителни студии
Константин Хаджиев,
том 1, 2022 г., том 2,
2024 г.**

Има имена в българската култура и особено в литературата, които незаслужено биват прикрити нейде в гънките ѝ, почти невидими, почти непознати. Обикновено това са творци, които не се вписват в канона и с иновативната си дейност изскачат от стезгатите му рамки. А в същото време са направили много, за да бъде лицето ни симпатично пред света, симпатично и пред времето. Сецам се например за Кирил Кръстев – един от най-ерудираните българи през ХХ век, неочаквания футурист, или за Чавдар Мутафов, който дотолкова се разминава с местните вкусове, че му се налага да издаде романа си „Дилетантът“ със собствени средства – никои не пожелава да се ангажира с такава нетрадиционна и странна творба. Без колебание към тези незаслужено позабравени имена причислявам и Борис Шивачев – човека, който с цялото си дело е настоявал, че нашата култура трябва да се отвори към глобалното, а не да се свираща сред синори и папрати. Слава богу, благодарение на Константин Хаджиев – неуморния и предан негов изследовател, ликът на този заслужил българин постепенно придобива разпознаваеми черти. Научаваме и за него, и за произведенията му – произведения космополитни, отворени, значими. Значими не само за националната ни литература, но и за националното ни самочувствие.

След първия том с избрани творби на Борис Шивачев наличен е вече и втори

със статии и студии, в които проличават огромният талант на автора и широкият му кръг от интереси. Той ни е показан този път преди всичко като испанист – вероятно първият български испанист (поне според Константин Хаджиев), неуморно работещ както за представяне на испаноезичната литература (и автори) в България, така и на българската в Испания и Аржентина. Да, в Аржентина, защото е добре известно, че Борис Шивачев отива в Сребърната страна, за да види свят и да се запознае с други народи, други навици, друг живот. Той няма материална нужда да пътува, прави всичко от интелектуален интерес и културно любопитство. От Аржентина пише известните си „Писма от Южна Америка“,

които за времето си се превръщат в търсено четиво. Но получил признание, не спира, а упорито и със завидно постоянство работи за отварянето на образованите българи към испаноезичния свят, настоявайки за

реципрочна значимост на двете култури, за това, че те могат да си дават много, ако разширят контактите си. Тъкмо в тази посока са усилията му, които някому днес могат да се сторят научни, но всъщност са плод на дълбокото убеждение, че културите стават по-богати, когато общуват, а не когато се изолират. Не може да не извика възхищение и провидческото му въярване, че подобно на английския, немския и френския, испанският е също световен език и трябва да се бори за този статут. Сега – почти сто години след тези призови, вече сме наясно, че всичко онова, за което Борис Шивачев говори, е факт, че испанският е наистина език с планетарно значение. Точно благодарение на литературата – южноамериканският бум през 60-те години на ХХ век направи така, че езикът вече е не просто популярен, той е без колебания избиран.

Ще спестя разказа за гругите достойнства на есеистиката на Борис Шивачев, защото просто няма да ми стигне мястото. Не мога обаче да не отбележа осъществено с изключителен научен хъс изследване на кемалистка Турция, тръгнало от началните етапи на създаване на Османската империя до махането на фесовите и фереджетата и въвеждането на латиницата. Тази негова добросъвестност към фактите и събитията може и трябва да ни служи за образец в днешното време на постистина и фалшиви новини. Скрупулозно, внимателно, обективно – дори и с това Борис Шивачев е различен спрямо днес, когато вредното въздействие на социалните мрежи подлага всички ни на информационна интоксикация. И той го създава, макар да е тежко болен и да лежи в гипсово корито, като диктува на близките си. Изобщо забележителен творец, който с целия си живот може и трябва да ни служи за еталон – еталон за човечност, за талант, за можење и правене. Въпреки всичко правене...